

ارکستراسیون
کنت کنان
ترجمه هوشنگ کامکار
نشر افکار، ۱۳۸۲

ارکستراسیون کتابی است جامع که به ویژگی‌های موسیقی ارکستری از نوع سمفونیک می‌پردازد. اثر حاضر که با ترجمه خوبی نیز همراه است در عین حال که تخصصی و دانشگاهی است اما می‌تواند به علاقه‌مندان موسیقی ارکستری امکان استفاده خودآموز از آن را بدهد. کتاب در ۲۰ فصل ارائه شده است. کنان سعی کرده است ابتدا به توصیف سازمان ارکستر سمفونیک و چگونگی سازهای تشکیل دهنده آن، به ترتیب اهمیت و جایگاه آن، هر دسته از سازهای همجنس را بررسی کند. در واقع ارکستراسیون یک تکنیک به حساب می‌آید که ما را با گستره‌ی این سازها، تلفیق آنها با هم و توان فنی منفرد و گروهی آن آشنا می‌سازد و نشان می‌دهد که چه سازهایی را با کدام ساز باید ترکیب کرد تا بتوان به صدایی که می‌خواهیم برسیم. با یادگیری این تکنیک‌هاست که آهنگساز حال باید در موسیقی فرهنگ خودش، آنها را پیاده کند.

با مطالعه کتاب می‌توان تا حد قابل توجهی نسبت به کلیه‌ی سازهای ارکستر سمفونیک شناخت پیدا کرد. کتاب ارکستراسیون را می‌توان یک راهنما دانست، چرا که در آموزش همه تکنیک‌های موسیقی جهانی، بحث بر سر استفاده از آموخته‌هاست. یعنی اینکه بخواهیم ملودی‌های ایرانی را با آموخته‌هایمان یا موسیقی دیگر نقاط تنظیم کنیم. این امر به خود استفاده کنند بستگی دارد و کتاب تنها می‌تواند یک راهنما باشد.

مبحث مهم کتاب، شرح امکانات صوتی و تکنیکی سازها و نحوه به کار گرفتن آنها در ایجاد فضاهای صوتی است، تا شناخت کافی را برای بخش نویسی قطعات به آهنگساز بدهد. فصل‌های کتاب تحت این عناوین ارائه شده‌اند:

مقدمه، سازهای زهی، گروه سازهای زهی، آرشه کشی و افه‌های مخصوص، سازهای بادی چوبی، گروه سازهای بادی چوبی، هورن، ترومپت و ترومبون، گروه سازهای بادی برنجی، نوشتن آکورد برای هر گروه از سازها و کل ارکستر، مشکلات نوشتن آثار پیانویی، نوشتن برای سازهای بادی چوبی، هورن‌ها و سازهای زهی، سازهای کوبه‌ای با فواصل معین، سازهای کوبه‌ای با صوت نامعین، هارپ و چلستا و پیانو، گروه‌نویسی برای ارکستر کامل، تدابیر ویژه، سازهایی که مصرف اندکی دارند، نوشتن برای ارکستر مدرسه‌ای (غیر حرفه‌ای) و نوشتن پارتیتور و بخش‌ها. دو پیوست نیز در انتهای کتاب آمده که یکی به فهرست نام‌های خارجی برای سازها و اصطلاحات ارکستری به چهار زبان آلمانی، فرانسوی، ایتالیایی و انگلیسی اختصاص یافته و دیگری وسعت صوتی کلیه سازها را با استفاده از خطوط حامل نشان می‌دهد. البته واژه نامه مختصری بوده و نیازمند کار مفصل‌تری است تا تمامی اصطلاحات موسیقی ارکستری را بتوان در آن گنجاند. شاید لغاتی باشند که نیازمند ترجمه نیستند چرا که مفهوم و معنای مشترک جهانی را بیان می‌کنند. و اینکه واژگان علمی را باید به همان سان یاد گرفت، پذیرفتنی است. اما آیا می‌توان کلماتی چون ویولون سمفونی، کوارتت یا ترومبون را ترجمه کرد، یا چگونه می‌توان آکورد را ترجمه کرد در صورتی که مفهوم آن روشن است.

از کامکار کتاب‌های دیگری نیز دیده‌ایم. او که دانش آموخته موسیقی از دانشگاه ایالتی سان‌فرانسیسکو در رشته تاریخ موسیقی است، پیش از این کتاب‌های فوک و اوناسیون اثر جان ورال، هارمونی قرن بیستم اثر وینسنت پرسی کتی، کنترپوان مدال اثر دیوید پویدن و اصول ارکستراسیون اثر کورساکف را ترجمه کرده است.